

Föräldrainformation, K-vitamin till nyfödda barn

K-vitamin är nödvändigt för bland annat blodets koagulationsförmåga och K-vitaminbrist kan leda till blödningar. K-vitamin lagras i levern och brist på vitaminet är sällsynt hos friska vuxna som normalt får i sig tillräckligt via maten. En del av behovet kan möjligen också tillgodoses genom att vitaminet bildas av vissa tarmbakterier.

Hos det nyfödda barnet är situationen annorlunda. Transporten av K-vitamin över moderkakan är begränsad och navelsträngsblodet innehåller bara cirka 3 % jämfört med mammans blod. Det nyfödda barnet har bara en femtedel så mycket K-vitamin lagrat i levern som en vuxen. Dessutom är innehållet av K-vitamin i bröstmjölk mycket lågt. Sammantaget har den nyfödde mycket lägre nivåer av K-vitamin än äldre barn och vuxna.

Redan 1939 kunde man visa att extra K-vitamin kan förebygga blödningar orsakade av K-vitaminbrist hos nyfödda. Dessa blödningar är av tre slag:

1. Tidig form.

Blödningarna, som kan vara mycket allvarliga (blödningar i skalle och buk), kommer under första dygnet och ses framför allt hos barn till mödrar som behandlats med läkemedel som hämmar K-vitamin (t.ex. läkemedel mot epilepsi, tuberkulos, vissa antibiotika eller mediciner som påverkar koagulationsförmågan). I denna riskgrupp förekommer blödningar hos 6-12% av barnen som inte fått K-vitamin.

2. Klassisk form.

Visar sig som blödningar i huden och från tarmen, naveln eller provtagningsställen under första veckan. Risken för barn som inte fått K-vitamin skiljer sig mellan olika undersökningar, men har skattats till som mest 1 på 200.

3. Sen form.

Ger svåra blödningar från 2 veckor till flera månaders ålder hos barn som helammas. Dödligheten vid denna form är 20 % och bestående neurologiska skador är vanligt hos överlevande barn. Risken uppskattas till 1 på 15 000-20 000 barn som inte fått K-vitamin.

Risken för det enskilda barnet kan tyckas låg, men blödningarna är så allvarliga för dem som drabbas att Socialstyrelsen i Sverige, liksom i de flesta andra länder, bestämt att alla nyfödda barn ska få en injektion med K-vitamin i förebyggande syfte. Förebyggande behandling har pågått i över 50 år och många studier har tydligt visat att risken för blödningar minskar kraftigt.

Vanliga frågor

Gör sprutan ont?

Vid en normal förlossning frigörs mycket höga halter av stresshormoner hos barnet. Dessa bidrar till de omställningar som sker i samband med födelsen. Om injektionen ges snart efter det att barnet är fött motverkar dessa stresshormoner smärtupplevelsen precis som vi vuxna i en stressfylld situation blir mindre smärtekänsliga.

Har sprutan några biverkningar?

Konakion Novum® har getts till miljontals barn i Sverige och är en säker och väl beprövad behandling. Allergiska reaktioner och hudreaktion efter nålsticket har rapporterats men är mycket sällsynta.

Jag har hört att K-vitaminsprutan kan ge cancer, stämmer det?

Spekulationer att extra K-vitamin skulle kunna vara kopplat till uppkomst av cancer framfördes i en studie från 1992. Detta ledde till intensiv forskningsaktivitet men flera stora undersökningar, inklusive en svensk, har senare inte kunnat visa något sådant samband. Det finns alltså inget som talar för att K-vitamin skulle orsaka cancer.

Kan man inte ge K-vitamin via munnen istället för en injektion?

Det kan man, men upptaget i kroppen är då sämre så man måste upprepa dosen varje vecka i tre månader för att få jämförbart skydd. En enda injektion efter födelsen täcker hela detta behov.